

Список використаної літератури:

1. Андрошук Н. В. Рухливі ігри та естафети у фізичному вихованні дошкільників / Н. В. Андрошук. – Київ : Книга, 2000. – 168 с.
2. Вільчковський Е. С. Рухливі ігри в дитячому садку / Е. С. Вільчковський. – Київ : Знання, 2001. – 120 с.
3. Вільчковський Е. С. Теорія й методика фізичного виховання дітей дошкільного віку / Е. С. Вільчковський. – Львів : 1998. – 336 с.
4. Мудрик С. Б. Вплив народних рухливих ігор на розвиток фізичних якостей дітей дошкільного віку / С. Б. Мудрик // Педагогіка. – 1999. – № 6. – С. 19–24.
5. Сухомлинський О. В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи / О. В. Сухомлинський. – 1996. – № 5. – С. 17.
6. Ушинський К. Д. Твори: в 6 томах / К. Д. Ушинський. – Київ : Рад. школа, 1954. – 560 с.

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент І. В. Єнгаличева

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Д. О. Панасенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Загальновідомо, що гра – провідний вид діяльності дітей дошкільного віку, неоціненне джерело дитячих мрій, вражень, думок та ідей, яке дозволяє їм засвоювати досвід попередніх поколінь, збагачувати свої знання про сучасне суспільство, отримувати нову пізнавальну інформацію у цікавій ігровій формі. Крім того, будь-яка гра не лише сприяє удосконаленню пам'яті, мислення, мовлення, уваги, фантазії та творчості дітей, але й виховує у них важливі моральні та естетичні якості: товариськість, дружелюбність, доброзичливість, співчутливість, милосердя тощо.

Значний внесок у формування уявлень про особливості використання дидактичних ігор у вихованні дітей дошкільного віку зробили Л. Абрамян, В. Аванесова, Д. Ельконін, А. Запорожець, С. Русова, К. Ушинський та інші.

Науковці у різні часи впевнено називали дошкільний вік періодом гри. Це й не випадково, адже гра у дитинстві – це все те, чим займаються діти у вільний час. Дослідження показують, що діти, які не гралися у дитинстві важче навчаються, гірше сприймають нову інформацію і засвоюють її, ніж діти, що мають великий ігровий досвід, а особливо досвід гри зі своїми однолітками. Такі діти мають добре розвинену пам'ять, краще концентрують свою увагу під час будь-якої діяльності і вміють взаємодіяти зі своїми однолітками [1, 119].

Дидактичні ігри – це різновид ігор з ігровими та навчальними завданнями, задумом, правилами, ігровими діями та результатом, що спеціально створюються і проводяться педагогами. Вони спрямовані на вирішення конкретних завдань розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку. Назва цих ігор вказує на їх основну особливість: це навчальні ігри. Вони спрямовані на надання дитині нової інформації, закріплення набутих раніше знань [2, 250].

Дидактична гра є ігровим методом навчання, що широко використовується в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, а тому більшість вихователів розглядають її у двох видах: власне дидактична гра і гра-заняття. Власне дидактична гра передбачає самостійне навчання і самоорганізацію дітей, а гра-заняття організовується за допомогою вихователя, який ретельно продумує мету гри і користь, яку вона має принести дітям [2, 251].

Дидактичні ігри сприяють розвитку дітей дошкільного віку, адже за їх допомогою діти навчаються не лише дотримуватись правил гри, діяти у відповідності з ігровим

задумом, але й розвивають дитячу творчість, креативність, вміння фантазувати і вигадувати щось нове. Окрім того, дидактична гра розвиває комунікативні навички дітей, навчає їх спілкуватися з однолітками, будувати з ними доброзичливі стосунки, об'єднуватися заради спільного результату. Кожен вихователь повинен пам'ятати, що умовою ефективності будь-якої дидактичної гри є формування у дітей інтересу до гри, щирого прагнення досягти результату, перемогти, що допоможе дітям отримувати позитивні емоції, відчувати задоволення від процесу навчання. Дидактичні ігри є ефективними під час навчання дітей математики, рідної мови, ознайомлення з довкіллям тощо. Користь дидактичних ігор полягає у тому, що вони не лише допомагають дитині засвоювати нові знання, формувати загальне уявлення про навколишній світ, але й навчають дітей гратися, спілкуватися з однолітками, знаходити вихід зі складних ситуацій, робити власні висновки, виконуючи ігрові дії, що передбачені задумом гри [3, 3].

Найбільш поширеною класифікацією дидактичних ігор є їх класифікація за характером матеріалу, який використовується у роботі з дітьми. Відповідно до цього виокремлюють предметні, словесні та настільно-друковані дидактичні ігри.

Словесні ігри вважають найскладнішим видом дидактичних ігор, оскільки вони опосередковані використанням слів і змушують дітей говорити про речі, з якими вони не взаємодіють у момент мовлення. Словесні ігри активізують пізнавальну діяльність дітей, виховують інтерес до засвоєння нових знань, навчають використовувати набуті раніше знання у своїй повсякденній діяльності. Предметні ігри передбачають використання різних дидактичних іграшок, реальних предметів, різноманітного природного матеріалу. Такі ігри допомагають дітям детальніше ознайомитися з властивостями і ознаками предметів, що їх оточують, навчають їх порівнювати різні матеріали між собою, знаходити щось схоже і відмінне у них, що розширює знання дітей про навколишній світ. Настільно-друковані ігри передбачають взаємодію дітей не з іграшками і реальними предметами, а з їх зображеннями. Ці ігри розширюють знання дітей про різні предмети навколишнього середовища, розвивають зорову пам'ять, вчать бути уважними та зосередженими [2, 252].

Сучасна класифікація дидактичних ігор дає змогу ефективно використовувати кожен вид гри у процесі навчальної діяльності дітей, розвивати їхню зорову, слухову, тактильну пам'ять, удосконалювати мовленнєві та мисленнєві процеси, виховувати моральні та естетичні якості, формуючи повноцінну особистість дітей дошкільного віку.

Отже, дидактична гра є одним із важливих методів навчання дітей дошкільного віку. Вона є навчальною грою, яка організовується в освітньому процесі закладів дошкільної освіти з метою поглиблення, розширення і уточнення знань дітей про різні явища навколишнього середовища. Дидактичні ігри є багатофункціональними, оскільки допомагають вихователю знайомити дітей з новою інформацією, закріплювати набуті раніше знання, формувати доброзичливі стосунки з однолітками, вміння контролювати свою поведінку і діяти у відповідності із заданими правилами, розвивати пізнавальні здібності, удосконалюючи пам'ять, увагу, мислення та мовлення дітей. Окрім того, дидактичні ігри приносять дітям виключно позитивні враження та емоції, що схвально позначається на якості засвоєння нових знань, дозволяє дітям навчатися у легкій ігровій формі, що значно підвищує мотивацію до навчання. Наявність різних видів дидактичних ігор дозволяє вихователю ефективно підбирати їх для правильної організації занять з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку.

Список використаної літератури:

1. Чернова Е. И. Игра как элемент учебно-воспитательного процесса / Е. И. Чернова // Игра и игрушки в истории и культуре, развитии и образовании. – 2012. – С. 119–122.
2. Онищенко А. С. Вплив дидактичних ігор з англійської мови на розвиток інтелекту дошкільників / А. С. Онищенко // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2011. – Вип. 9. – С. 250–255.
3. Сухар В. Л. Дидактичні ігри: старший дошкільний вік / В. Л. Сухар. – Харків : Ранок, 2012. – 192 с.

Науковий керівник: к. п. н., доцент І. В. Єнгалічева

ВИДИ ДИТЯЧИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДОВКІЛЛЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

О. О. Панченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Нові вимоги, що висуваються до освітнього процесу в закладах дошкільної освіти (ЗДО), потребують від педагогів знання особливостей організації різних видів діяльності на заняттях з довкілля. Необхідно зазначити те, що під час ознайомлення дітей дошкільного віку з властивостями природних об'єктів, особливе місце відводиться експериментам та дослідам. Як правило, у закладах дошкільної освіти переважно застосовуються елементарні експерименти з об'єктами живої та неживої природи. Натомість у психолого-педагогічній науці подано значну кількість класифікацій дитячого експериментування.

Зазвичай, у педагогіці розрізняють два види експериментів – лабораторний та природний. Природний експеримент характеризується тим, що проводиться в умовах звичайної життєдіяльності з мінімумом втручання експериментатора в процес. Натомість лабораторний експеримент організовується в спеціально створених умовах та обладнаний сигнальними та реєструвальними приладами (термометр, мікроскоп, гномон і т. д.), що дає змогу спостерігати вплив зовнішніх дій та реакцій на об'єкт дослідження (наприклад зміна кольору води, температури повітря чи води в приміщенні та на подвір'ї і т. д.) [1, с. 72]. Перевагою лабораторного експерименту є можливість контролювати всі зміни, які відбуваються з об'єктом та можливість повторити експеримент за аналогічних умов. Недоліком лабораторного експерименту є не реальні, а лише наближені умови навколишнього середовища [4, с. 132].

Вагомий внесок у розвиток дитячого експериментування зробила А. Іванова, яка класифікувала різні види експериментів в ЗДО за певними ознаками. Нині, ця класифікація є ґрунтовною та поширеною. Розглянемо її більш детально.

1. За характером об'єктів, що використовуються в експерименті:

- дослід з рослинами (виготовлення фарб з квітів; ріст рослин за умов різного освітлення, ґрунту, вологості; дослідження листків різних видів дерев; висаджування рослин у вазони та на подвір'я і т. д.);

- дослід з тваринами і комахами (мозаїчні ходи мурах, дослідження кольору очей у бджіл, дослідження руху риб в акваріумі під час годування та в звичайний час);

- дослід з об'єктами неживої природи (рух Сонця; стан води: холодна, гаряча, лід, пар; дослід з ґрунтом, піском, глиною, повітрям, вітром, росюю);

- дослід, об'єктом яких є людина (тінь; дослідження зросту на протязі року; вивчення систем життєдіяльності людського організму: нервова, травна, дихальна, серцево-судинна, покривна системи) [3, с. 98].